

Sociale veiligheid

LET OP

Deze themapagina wordt regelmatig bijgewerkt.

De laatste versie is altijd te vinden op: www.quickscangezondeleefomgeving.nl/download/

INHOUD

1	Sociale veiligheid en gezondheid	2
1.1	Gevoelens van sociale (on)veiligheid dragen bij aan ongezondheid	2
1.2	Kwetsbare groepen	2
2	Indicator van sociale veiligheid	2
3	Data over sociale veiligheid	2
3.1	Indicator Veiligheid uit de Leefbaarometer	2
3.2	Aanvullende gegevens	2
4	Gezondheidsambitie: sociaal veilige omgeving	3
5	Score bepalen	3
6	Interpretatie van de score	3
7	Mogelijkheden en voorbeelden voor sociale veiligheid	3
8	Meer informatie en literatuur	4
	Versiebeheer	4

De inhoud van deze themapagina mag vrij gebruikt worden door GGD'en, gemeenten en provincies, met vermelding van de bron. Het gebruik voor commerciële doeleinden is nadrukkelijk niet toegestaan, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van GGD Gelderland-Midden.

Deze publicatie kan als volgt worden aangehaald:

Quickscan Gezonde Leefomgeving, Sociale veiligheid, versie april '20. GGD'en Gelderland en Overijssel.

1 SOCIALE VEILIGHEID EN GEZONDHEID

Onder sociale (on)veiligheid verstaan wij hier criminaliteit, overlast en onveiligheidsbeleving. Voorbeelden hiervan zijn ordeverstoring, vernielingen, geweldsmisdrijven, berovingen, woninginbraken, diefstal, maar ook niet direct strafbare zaken als rondslingerend afval op straat, hangjongeren en intimiderend gedrag.

1.1 Gevoelens van sociale (on)veiligheid dragen bij aan ongezondheid

In het algemeen wordt een meervoudige relatie gevonden tussen (ervaren) gezondheid en gevoelens van sociale (on)veiligheid: slechte gezondheid werkt een verhoogd gevoel van kwetsbaarheid in de hand, maar ook kan een gevoel van onveiligheid de mobiliteit verminderen met gezondheidsverlies als gevolg ([Ontwerp en sociale veiligheid](#)). Als een buurt veiliger aanvoelt dan gaan mensen meer naar buiten, bewegen meer en dit draagt bij aan een betere gezondheid. Een veilige buurt haalt mensen uit een isolement, doordat er meer mogelijkheden zijn om elkaar te ontmoeten. Onveiligheid beperkt mensen dus in hun regie en veerkracht en is op die manier van invloed op gezondheid en welzijn.

Sociale veiligheid wordt door veel variabelen beïnvloed, variabelen die wijk- of buurtspecifiek zijn. Zo kan in de ene wijk drugsoverlast spelen, in de andere de slechte verlichting. Sommige situaties die samenhangen met een sociaal onveilig gevoel zijn lastig aan te pakken. Denk aan rondhangende jongeren of de geuite ontevredenheid met de bevolkingssamenstelling. Een verbetering op het ene vlak, bijvoorbeeld sociale samenhang, kan teniet worden gedaan door een achteruitgang op een ander vlak, zoals de kans op een woninginbraak.

1.2 Kwetsbare groepen

Kinderen en ouderen (75+) zijn extra kwetsbaar voor sociale onveiligheid. In een sociaal veilige omgeving kunnen kinderen zich goed ontwikkelen. Vergrijzing vraagt extra inzet op de toegankelijkheid en veiligheid van de openbare ruimte (WHO [Age Friendly Environments](#)). Het is daarom van belang een goed beeld te hebben van demografische kenmerken van een wijk of buurt bij de interpretatie van de Quickscanscore.

2 INDICATOR VAN SOCIALE VEILIGHEID

Als indicator wordt de dimensie Veiligheid uit de Leefbaarometer gebruikt voor sociale veiligheid. Deze dimensie geeft aan hoe een gebied scoort ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De dimensie Veiligheid van de Leefbaarometer is samengesteld uit gegevens over overlast en criminaliteit. Deze gegevens komen uit de veiligheidsmonitor en van de politie.

3 DATA OVER SOCIALE VEILIGHEID

3.1 Indicator Veiligheid uit de Leefbaarometer

De dimensie Veiligheid uit de Leefbaarometer staat op www.leefbaarometer.nl/kaart. Zoom in tot buurtniveau. De score 'Veiligheid' van de Leefbaarometer wordt zichtbaar bij het klikken op een gebied op de kaart. De score 'Veiligheid' is in de Leefbaarometer uitgedrukt in een cijfer variërend tussen -1 en +1.

3.2 Aanvullende gegevens

Veel gemeenten nemen deel aan de veiligheidsmonitor. Vanuit de veiligheidsmonitor zijn geen (openbaar toegankelijke) data op buurt/wijkniveau beschikbaar. Gemeentecijfers staan op [CBS Statline](#).

Aanvullend hebben gemeenten soms informatie over beleving van veiligheid uit gemeentelijke onderzoeken.

Buurt(preventie)apps worden steeds populairder en zijn handig om in contact te komen en te blijven met mensen uit je buurt. Preventie-apps zijn vooral gericht op het voorkomen van criminaliteit: opletten

en waarschuwen als zich een verdachte situatie voordoet. Andere buurtapps zijn er meer voor de sociale contacten, zoals het sturen van uitnodigingen voor activiteiten in de buurt, of het lenen van spullen. Of er een buurt(preventie)app actief is kan worden nagegaan via www.alerteburen.nl of door actief te informeren bij de wijkagent of bewoners.

Op '[Misdaad in Kaart](#)' kan worden nagegaan of en waar er de afgelopen drie maanden in de omgeving is ingebroken.

4 GEZONDHEIDSAMBITIE: SOCIAAL VEILIGE OMGEVING

De gezondheidsambitie is een score van 0,0 tot 0,1 voor de dimensie 'Veiligheid' van de Leefbaarometer. Voor het bepalen van de ambitie is het van belang om te kijken naar lokale omstandigheden. Er kan voor worden gekozen om voor bepaalde buurten en wijken een andere ambitie vast te stellen.

5 SCORE BEPALEN

Bekijk [de kaart van de Leefbaarometer](#). Zoom in op wijk- of buurtniveau. Klik vervolgens op het gewenste gebied en bekijk de dimensie Veiligheid.

Leefbaarometerscore voor Veiligheid	≤ -0,2	-0,2 tot -0,1	-0,1 tot 0,0	0,0 tot 0,1	>0,1
Score Quickscan Gezonde Leefomgeving	1	2	3	4	5

6 INTERPRETATIE VAN DE SCORE

Score van 4 of 5:

Waarschijnlijk weinig problemen in de buurt op het gebied van sociale veiligheid.

Score van 3:

Verhoogd risico op een sociaal niet-veilige omgeving en negatieve invloed daarvan op de gezondheid.

Score van 1 of 2:

Hoog risico op een sociaal niet-veilige omgeving en negatieve invloed daarvan op de gezondheid.

Betrek bij de interpretatie van de score ook welke mensen gevoelig zijn voor sociale onveiligheid, waaronder kinderen en ouderen (75+). Houd ook rekening met mensen met lage sociaal economische status of andere factoren die een rol spelen bij gezondheidsachterstanden. In de Themapagina Gebiedsbeschrijving staat informatie over inwoners van het gebied.

7 MOGELIJKHEDEN EN VOORBEELDEN VOOR SOCIALE VEILIGHEID

De GGD'en hebben de [Kernwaarden voor een Gezonde Leefomgeving](#) ontwikkeld ter ondersteuning van de GGD-advisering. De 10 kernwaarden beschrijven ambities voor een gezonde leefomgeving, gerubriceerd binnen de thema's woonomgeving, mobiliteit en gebouwen. In de onderliggende documenten is voor iedere kernwaarde uitgewerkt welke principes daaraan bijdragen, en zijn voorbeelden verzameld voor het toepassen van die principes in de GGD-praktijk. We verwijzen voor mogelijkheden en voorbeelden voor het vergroten van de sociale veiligheid naar de kernwaarden waarin deze aan bod komen:

- Woonomgeving
  - o Maak de omgeving veilig, schoon en heel. Betrek hierbij de bewoners. Zorg voor voldoende zicht vanuit woningen en verlichting. Breng veiligheid van een plek in kaart door samen met gebruikers door een wijk te lopen.
- Gebouwen

- Zorg voor inbraakveilige ventilatievoorzieningen
- Vergroot de (beleving van de) veiligheid door middel van goede verlichting en voldoende sociale controle.
- Mobiliteit
  - Aandacht voor veiligheid bij wandel- en fietsroutes en fietsenstallingen

8 MEER INFORMATIE EN LITERATUUR

- De GGD is dé lokale adviseur op het gebied van sociale veiligheid en gezondheid. Zie www.ggd.nl voor contactgegevens.
- Van der Aa, [Rapportcijfer voor veiligheid in de buurt](#): bruikbaar voor beleid?, 2016
- RIVM, [Beweging en veiligheid in de wijk](#), 2005
- WHO, [Age Friendly Environments](#) en [Checklist Age Friendly Cities \(2007\)](#)
- Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid ([CCV](#))
- Gezond In... [Kennisdossier Sociale Omgeving](#)
- Universiteit Leiden, [Ontwerp en sociale veiligheid](#), 2006
- GGD [Kernwaarden voor een Gezonde Leefomgeving](#)
- [Handboek Veilig Ontwerp en Beheer](#), 2008
- Instituut Fysieke Veiligheid, [Taak en invloed gemeente op fysieke en sociale veiligheid](#), 2015
- Leefbaarometer: www.leefbaarometer.nl
- SCP, [Sociale Veiligheid Ontleuteld](#), 2008
- Veiligheidsmonitor: www.veiligheidsmonitor.nl
- Veiligheidsmonitor: www.veiligheidsmonitor.nl

VERSIEBEHEER

Maart 2020:

- Nieuw format,
- Update hyperlinks,
- Koppeling met de Kernwaarden Gezonde Leefomgeving ten behoeve van 'mogelijkheden en voorbeelden'